

7. 60% українців зазнали фінансових збитків внаслідок епідемії корона вірусу. URL: <https://sapiens.com.ua/ua/socpol-research-single-page?id=114> (дата звернення: 27.09.2020).

8. Проблема нестачі грошей вийшла на перше місце вперше за 6 років спостережень. URL: <https://sapiens.com.ua/ua/publication-single-page?id=128> (дата звернення: 27.09.2020).

9. Понад 60% українців більше бояться економічних наслідків коронакризи, аніж захворювання. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1891896-ponad-60-ukrayintsiv-bilshe-boyatsya-ekonomichnikh-naslidkiv-tsiyeyi-koronakrizi-krizi-anizh-zakhvoryuvannya> (дата звернення: 27.09.2020).

*Черушева Галина Батрбеківна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач відділу профорієнтаційної роботи;
Пархоменко Вікторія Вікторівна,
кандидат економічних наук, доцент
кафедри економіки та менеджменту ЗЕД,
декан фінансово-економічного факультету;
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІНСЬКОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

В умовах модернізації вищої освіти в Україні пріоритетна увага має надаватися підготовці нової генерації висококваліфікованих управлінських кадрів, які здатні оволодіти новою освітньо-світоглядною парадигмою національно-державного творення. Сьогодні суспільству необхідні фахівці із нестандартним мисленням, соціально відповідальні, готові до соціальних зрушень (перемін) з урахуванням євроінтеграційних процесів.

Не потребує доказів, що основним важелем розвитку сфери бізнесу, забезпечення його ефективності виступає управлінський менеджмент, що базується на підґрунті морально-етичних норм, принципів доброчесності та відповідальності.

Аналіз основних напрямів управлінської діяльності менеджера дозволяє стверджувати, що аспекти моралі складають основу системи «людина-людина». Усвідомлення сутності професійної етики сприятиме наповненню моральним змістом технологічні моменти професійної праці, утриманню у своїй свідомості соціальних орієнтирів інформаційної діяльності.

Ділова етика покладена в основу виробничих відносин і зв'язків соціально-економічного характеру, формуються системи суспільних цінностей у підприємстві. Етичні корпоративні кодекси будь-якого підприємства зобов'язують керівників приймати рішення відповідно до загально-людських

цінностей, інтересів і потреб кожного працівника і колективу в цілому, бути провідником стратегії етичного ділового та міжособистісного спілкування. Вони виступають еталоном етичності поведінки ділових осіб на ринку товарів і послуг. Перший примірний кодекс з етики поведінки менеджерів був запропонований на III Європейському симпозиумі з менеджменту у м. Давосі ще й у 1973 році. У ньому було чітко прописано, що професійним завданням менеджера є служіння клієнтам, акціонерам, працівникам і суспільству.

Прикладом провідного досвіду втілення етичних кодексів є діяльність японських компаній, підприємств. Основним принципом розробки Кодексу ділової етики виступають такі базові структурні складові, як ставлення: до компанії (відданість); до роботи (відповідальність, ощадливість, почуття гордості за свою роботу); до старших (повага, чемність); до співробітників (співробітництво, визнання заслуг).

Соціальна відповідальність компаній перед колективом працівників передбачає певні етичні норми. А кожен менеджер цієї компанії або підприємства у своїй діяльності має керуватися принципом на благо суспільства, діяти в рамках закону та професійної та загально-людської моральності, проявляти турботу про добробут споживачів, демонструвати корпоративну культуру. Етика бізнесу сьогодні спонукає до доброчесності підприємства і встановлює взаємозв'язок між добром і результатами діяльності. Особливо цей принцип є дійовим в системі соціального управління (Public Relations). Важливою складовою ділової етики є справедливість як між співробітниками, так і суб'єктами господарювання та органами державного управління. Особистим постулатом кожного менеджера вважається дотримання прав інших суб'єктів, зокрема клієнтів.

Досвід європейських країн є свідченням прогресивних досягнень у розвитку етичних основ управлінських кадрів багатьох компаній, які приділяють значну увагу щодо морально-етичної підготовки менеджерів. Саме етичність та соціальна відповідальність виступають базовими складовими корпоративної культури. В Єдиному кодексі корпоративної етики компанії «ПроктерендГембл» (Procter&Gamble) визначені основні морально-етичні цінності та принципи діяльності. «Головний принцип, якого дотримується компанія і кожен наш працівник, – завжди робити правильні речі. Саме тому нам довіряють наші споживачі, з нами працюють партнери, ми отримуємо інвестиції від акціонерів» [1].

Керівники компанії переконані, що тривалий успіх залежить від щоденних дій кожного співробітника, які дотримуються правових та етичних зобов'язань. Цей документ стосується всіх співробітників компанії та членів Ради директорів, незалежно від місця знаходження, рівня кваліфікації, бізнес-підрозділу, обов'язків чи регіону. У компанії працює (склалася) команда професіоналів-однотумців, яка володіє мистецтвом управління та дотримується найвищих стандартів відповідальності. Постачальники та бізнес-партнери мають діяти відповідно до тих положень Єдиного кодексу корпоративної етики, які їх стосуються.

Національна академія статистики, обліку та аудиту має певний досвід у формуванні морально-етичних основ майбутніх економічних кадрів. Згідно із планами та програмами у навчальний процес запроваджено курси «Соціальна відповідальність» та «Економічна культура та професійна етика», які є необхідною складовою професійної теоретичної та практичної підготовки. Вони спрямовані на засвоєння етичних принципів професійної діяльності, а також основних нормативно-кодифікаційних документів, що визначають вимоги до економічної праці. Так, курс «Економічна культура та професійна етика» дає можливість досягнути етичний вимір економіки в цілому, професійних колективів підприємств та інших економічних інституцій суспільства, а також кожного окремого працівника з точки зору професійної моральності його діяльності. В рамках дисциплін формується світоглядна позиція фахівця в контексті соціальної відповідальності перед суспільством, трудовим колективом, а також етичне ставлення до справи та засобів досягнення мети, до людей і до себе, до світу та духовних цінностей. Важливим аспектом професійної компетентності менеджера є його рівень психологічної культури, який включає в себе знання психологічних закономірностей розвитку та проявів психіки особистості, психологічних аспектів спілкування та взаємодії в різних соціальних групах, знання психології управління, а також уміння використовувати набуті знання. Майбутній керівник у процесі навчання повинен засвоїти психологічні основи ділових відносин, які виступають підґрунтям теорії управління та бізнесу.

Список використаних джерел

1. P&G. Наша корпоративна політика. URL:
<https://www.pg.com.ua/korporatyvna-polityka/yedynyy-kodeks-korporatyvnoyi-etyky/>.

*Шавлак Марина Андріївна,
здобувач,
Науково-дослідний центр
індустріальних проблем розвитку
Національної академії наук України*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

Земельні ресурси сільськогосподарського призначення виступають основною рушійною силою розвитку сільського господарства нашої держави. Складні загальноекономічні умови, що склалися в Україні, нестабільність політичної ситуації, недосконала законодавча база – все це призвело до експлуатації земель, внаслідок чого виникли негативні зміни якісних та кількісних характеристик земельного фонду України. Однією з актуальних проблем аграрного сектору сьогодення є забезпечення високоєфективного раціонального використання земельних ресурсів та збереження родючості